

RIJEČ BOŽJA U SAKRAMENTIMA ISCJELJENJA: POMIRENJE I BOLESNIČKO POMAZANJE

Uvod

Prije svega želio bih zahvaliti organizatorima ovog simpozija crkvenih pravnika za poticaj proučiti pitanje »Riječi Božje u sakramentima iscjeljenja«, kao i svim sudionicima za mogućnost predstaviti skromne rezultate mog istraživanja i neka moja razmišljanja o bolesti i smrti u Svetom Pismu, Kristovoj pobjedi nad njima te mogućnosti učešća u ovoj pobjedi posredstvom svetih sakramenata pomirenja-ispovjedi i bolesničkog pomazanja.

Ipak, ključnom tematikom mog predavanja nije sama bolest ili smrt u Svetom Pismu te njihov smisao, nego *iscjeliteljska snaga Riječi Božje*, koja, kako uči Sveti Otac Benedikt XVI. u svojoj postsinodalnoj apostolskoj pobudnici *Verbum Domini – Riječ Gospodnja*, »podiže grešnika, prosvjetljuje ga, pozivlje ga na obraćenje, ulijeva mu pouzdanje u milosrđe Božje te pomiruje s Bogom [...] a također pruža utjehu, potporu, iscjeljuje te oslobađa od zla«¹. Čak i tako sužena tematika još uvijek ostaje preširoka jer i dalje pruža bezbroj mogućih smjernica istraživanja: problem grijeha, obraćenja, pomirenja s Bogom, odnosa između grijeha i bolesti, opraštanja i ozdravljenja te oslobođenja od zla. Cijeli niz pitanja, odgovore na koje uz pomoć Svetog Pisma, ali ipak s drugačijim nakanama i metodama traže skoro sve teološke discipline: od fundamentalne teologije do dogmatike, od pastoralne teologije do duhovnosti, od moralne teologije do sakramentologije. Zato i želim ukratko predstaviti kontekst ovog istraživanja, koji, da bi odgovarao svom objektu – iscjeliteljskoj snazi Riječi Božje – mora biti crkveni i proročki istovremeno.

Crkveni kontekst pruža nam Apostolsko pismo pape Benedikta XVI. *Porta fidei – Vrata vjere*², u kojem nas Sveti Otac poziva da:

*Neprestano upiremo svoj pogled u Isusa Krista »Početnika i Dovršitelja vjere« (Heb 12, 2), u kome sve boli i čežnje ljudskog srca nalaze ispunjenje. Radost ljubavi, odgovor na dramu trpljenja i boli, snaga opraštanja za primljene uvrede i pobjeda života nad prazninom smrti - sve to pronalazi svoje ispunjenje u otajstvu njegova utjelovljenja, u njegovu čovještvu, u njegovu dijeljenju naše ljudske slabosti da je preobrazi snagom svoga uskrsnuća*³.

Proročki kontekst, smisao kojeg je utjelovljenje Božje Riječi »sada i ovdje« daje nam ovaj simpozij o kanonskom pravu i medicini u kojem su se »zbir crkvenih zakona i zaokruženi pravni sustav« te »umijeće i tehnika liječenja« susreli kako bi pomogli čovjeku da povrati svoj Božanski lik i ostvari svoj poziv Božjeg djeteta.

¹ BENEDIKT XVI., *Verbum Domini – Riječ Božja. Postsinodalna apostolska pobudnica* (30. rujna 2010.), (Dokumenti 159), Zagreb, 2011., br. 61. (dalje: *Verbum Domini*).

² BENEDIKT XVI., *Porta fidei – Vrata vjere. Apostolsko pismo u obliku motu proprio kojim se proglašava Godina vjere* (6. ožujka 2012.), (Dokumenti 160), Zagreb, 2012. (dalje: *Porta fidei*).

³ *Porta fidei*, br. 13.

Razlog patnje i smrti u Svetom Pismu

Cijelo Sveto Pismo može biti predmetom našeg istraživanja teme ljudske patnje: već od prvih stranica knjige Postanka pa sve do knjige Otkrivenja sv. Ivana ljudska patnja prožima biblijsku pripovijest.

Ženi reče: »Trudnoći tvojoj muke ću umnožit, u mukama [u bolovima⁴] djecu ćeš rađati. Žudnja će te mužu tjerati, a on će gospodariti nad tobom.« A čovjeku reče: »Jer si poslušao glas svoje žene te jeo sa stabla s kojega sam ti zabranio jesti rekavši: S njega da nisi jeo! - evo: Zemlja neka je zbog tebe prokleta: s trudom [s mukom⁵] ćeš se od nje hraniti svega vijeka svog! Rađat će ti trnjem i korovom, a hranit ćeš se poljskim raslinjem. U znoju lica svoga kruh svoj ćeš jesti dokle se u zemlju ne vratiš: ta iz zemlje uzet si bio - prah si, u prah ćeš se i vratiti.« (Post 3,16-18).

Opis nebeskog Jeruzalema dominira u posljednja dva poglavlja knjige Otkrivenja. Bitnim svojstvom novog Jeruzalema je baš odsutnost boli:

I vidjeh novo nebo i novu zemlju jer - prvo nebo i prva zemlja uminu; ni mora više nema. I Sveti grad, novi Jeruzalem, vidjeh: silazi s neba od Boga, opremljen kao zaručnica nakićena za svoga muža. I začujem jak glas s prijestolja: »Evo Šatora Božjeg s ljudima! On će prebivati s njima: oni će biti narod njegov, a on će biti Bog s njima. otrt će im svaku suzu s očiju te smrti više neće biti, ni tuge, ni jauka, ni boli više neće biti jer - prijašnje uminu.« Tada Onaj što sjedi na prijestolju reče: »Evo, sve činim novo!« I doda: »Napiši: Ove su riječi vjerne i istinite.« (Otk 21, 1-5).

Već sama usporedba dvaju odlomaka je indikativna i otkriva nam nešto veoma značajno: patnja dominira ljudskom povješću i susrećemo je veoma često u biblijskom svjedočanstvu, ali ona je tuđa prvobitnoj Božjoj volji! Nema je uopće u prva dva poglavlja knjige Postanka, i nestaje potpuno u posljednja dva poglavlja knjige Otkrivenja! Na neki se način početak i kraj podudaraju: stvaranje i *ponovno*-stvaranje ustvari su dvije nijanse jedne te iste dobre Božje zamisli, jedine Božje želje života, kojeg bi čovjek posjedovao u punini. Premda patnja i bol, bolest i smrt obilježavaju skoro svaku stranicu Svetog Pisma.

Unatoč svemu možemo tvrditi da patnja, bolest pa i smrt ne ulaze u prvobitan Božji naum: »Vidje Bog sve što je učinio, i bijaše veoma dobro« (Post 1,31). Ali odakle onda potječu smrt i bolest kao predznak i anticipacija iste? Crkveno učiteljstvo, tumačeći nauk Svetog Pisma (Post 2,17; 3,3.19; Mudr 1,13; Rim 5,12; 6,23) i Predaje, uči »da je smrt ušla u svijet zbog ljudskog grijeha«⁶. Grijeh je razlog ne samo smrti ali i patnje i bolesti u svijetu, a slabost i pokvarenost prirode palog čovjeka su proizveli deformaciju savršene ravnoteže stvaranja (Post 3,16.17). »Veoma dobar«, vrhunac stvaranja, »stvoren na Božju sliku i priliku« (Post 1,26⁷), čovjek je postao podležan patnji i mukama, predodređen na smrt. Ali, kao što rekosmo, »smrt je protivna naumu Boga Stvoritelja«⁸ i zato Bog, ne samo istjera čovjeka iz raja da obrađuje zemlju iz koje je uzet (usp. Post. 3,23), nego ga i »nastani istočno od vrta edenskog«, »postavi kerubime i plameni mač, koji se svjetluca« (3,24), »načini čovjeku i njegovoj ženi odjeću od krzna pa ih odjenu« (3,21), ali nadasve obeća Spasitelja,

⁴ Biblija. Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta, Preveo Ivan Ev. ŠARIĆ, Sarajevo, 1942.

⁵ Biblija. Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta, Preveo Ivan Ev. ŠARIĆ, Sarajevo, 1942.

⁶ Katekizam Katoličke Crkve, br. 1008, Zagreb, 1994. (dalje: KKC).

⁷ Biblija. Sveto pismo Staroga i Novoga zavjeta, Preveo Ivan Ev. ŠARIĆ, Sarajevo, 1942.

⁸ KKC, br. 1008.

koji će satrti glavu zmiji (3,15) i ponovo otvoriti čovjeku pristup stablu života. Na ovom se mjestu može postaviti pitanje da li je progonstvo iz raja kazna za grijeh i pokušaj Boga onemogućiti čovjeku pristup stablu života, »da ne bi sada pružio ruku, ubrao sa stabla života pa pojeo i živio navijek!« (3,22), ili je ustvari novi put – jedini mogući – u vječni život, put poslušna Božjoj volji, primjerom kojeg je Isus Krist, put na kojem Bog daruje čovjeku svoju zaštitu i pažnju (predstavljenu u knjizi Postanka odjećom) te svoje anđele i svjetlo da ga prate?

Smisao patnje i smrti u Svetom Pismu

Ako dakle na neki način još možemo shvatiti patnju i smrt kao posljedicu grijeha praroditelja i donekle »razumjeti« Boga i »prihvatiti« ih kao njegovu pravednu »kaznu« za naše učešće u Adamovoj prirodi (usp. 1 Kor 15,22), puno je teže »osmisliti« i naći odgovor na vlastitu bolest, koja ne samo da izgleda besmislena i ničim neopravdana, ali često i nagovješta smrt. U stvari radi se o prijelazu od teoretskog razmišljanja o bolesti i patnji koji se odnose na druge na praktično osmišljavanja vlastite boli, koje je uvijek više ili manje pitanje vjere.

Na bolničkom krevetu poslije operacije kardinal Veillot umirući od leukemije u svojoj je oporuci, koju je predao preko biskupa Lallier, rekao: »Mi smo navikli govoriti lijepu riječ o patnji. I ja sam govorio o njoj s puno žara. Recite svećenicima da ništa više ne govore o njoj: mi ustvari ne znamo šta je patnja. Meni je žao...«⁹. U ovim dirljivim riječima kao da čujemo odjek i oštrog spora Joba, koji niječe argumente svojih prijatelja, ne prihvaćajući da je njegova bolest kazna za vlastite grijeha ili grijeha nekog drugoga (prijatelji misle na Jobovu djecu), pa čak ne može biti niti isprobavanjem niti nekim očišćenjem. Job ne traži razloge niti smisao vlastite bolesti, zato što zna da ih nema, nego traži konfrontaciju s Bogom, koji je – Job tako vjeruje – uvijek prisutan tamo gdje čovjek pati. Knjiga o Jobu kao da nema završnicu: ne otkriva nam neke nove razloge bolesti i ne nudi smisao patnje i boli. Ali Job ipak susreće Boga, svog glavnog sugovornika, protiv koga se i obrušio njegov oštar jezik tražeći barem neko objašnjenje ili, ako već nema objašnjenja, barem neko priznanje od Boga. Susret sa Bogom ne odgovara niti na razloge niti na smisao patnje i smrti, a ipak Job pronalazi mir:

Ja znam, moć je tvoja bezgranična: što god naumiš, to izvesti možeš. Tko je taj koji riječima bezumnim zamračuje božanski promisao? Govorah stoga, ali ne razumjeh, o čudesima meni neshvatljivim. Po čuvenju tek poznavah te dosad, ali sada te oči moje vidješe. Sve riječi svoje zato ja poričem i kajem se u prahu i pepelu (Job 42,2-6).

Slično je iskustvo i proroka Jeremije, čija patnja ne potječe toliko od fizičke bolesti, koliko od nesigurnosti i straha, neprihvaćanja i izdaje, odgovornosti i tereta proročke misije, tako da prorok skoro izriče blasfemiju proklinjući dan kada se rodi i čovjeka koji donese tu radosnu vjest njegovom ocu (usp. Jr 20,15-18). A razlogom njegove patnje je uvijek Riječ Gospodnja, koja je kao »rasplamtjeli oganj, zapretan u kostima« (Jr 20,9), koji pali ali i iscjeljuje. Jeremija u svojoj patnji kao i Job izražava svoj protest Bogu, ali i traži u njegovom otajstvu ljubavi vječni mir i blaženstvo.

⁹ »Nous savons faire de belles phrases sur la souffrance. Moi-même, j'en ai parlé avec chaleur. Dites aux prêtres de n'en rien dire: nous ignorons ce qu'elle est. J'en ai pleuré«. *Projet d'article présentant la famille et la vie du cardinal Pierre Veillot*, u: <http://jacquesbenoist.free.fr/pdf/veillot.pdf> (21.10.2012.), 16-17.

»On slabosti naše uze i boli ponese« - citira evanđelist Matej proroka Izaiju (usp. Iz 53,4) prikazujući sažetak Isusove iscjeliteljske djelatnosti (Mt 8,16-17). To ne znači da je Krist uklonio svaku mogućnost trpljenja, nego nam je pokazao na koji način treba prihvatiti Božju volju, zato što je po svojoj volji postao »supatnikom u našim slabostima« (Heb 4,15) te može »primjereno suosjećati s onima koji su u neznanju i zabludi jer je i sam zaogrnut slabošću« (Heb 5,2). Vrhuncem Kristovog učešća u našoj patnji je njegov križni put i smrt, koji ne daju toliko smisao patnji i smrti, koliko pokazuju i objavljuju otajstvo Božje prisutnosti i ljubavi, tako da čovjek može prihvatiti svoju bolest u svjetlu vjere. Piše Enzo Bianchi:

»Bolest i patnja nemaju vrijednosti, ali kršćanin pronalazi pravu vrijednost u poslušnosti Bogu, koja je ljubav također i u bolesti, u patnji. Pravi izazov za kršćanina u bolesti je i dalje voljeti i prihvatiti da je voljen. To je sve što Evanđelje traži od kršćanina. I dalje voljeti, čak u bolesti, zato što nas bol čini ružnima, egoistima, nesnošljivima. Pravi zadatak u bolesti je trud, koji sebi treba dati da i dalje vjerujemo u ljubav, u ljubav prema drugima, ali isto tako da vjerujemo u ljubav drugih prema nama«¹⁰.

Bolest dakle nema smisla osim da nam pomogne susresti u vjeri Krista i otkriti da nismo sami, da možemo voljeti i da možemo biti voljeni.

Bolest u Svetom Pismu

U Starom Zavjetu, osim knjige o Jobu, nalazimo još neke primjere različitih bolesti i svjedočanstva iscijeljenja, postignutih na različite načine i sa različitim rezultatima. Radi se naprimjer o *gubi* Mirjam, Mojsijeve i Aronove sestre, za koju se na molbu Arona zastupi Mojsije. Liječenje Mirjam, naznačeno dosta neobičnim riječima samim Bogom (»Da joj je otac njezin pljunuo u lice, zar se ne bi morala stidjeti sedam dana? Neka i ona bude odvojena izvan tabora sedam dana, pa neka se poslije opet pripusti«, Br 12,14) odvija se odvajanjem izvan tabora (Br 12,9-16).

Naaman, vojskovođa aramskoga kralja, koji je isto tako bio gubav, ozdravlja zahvaljujući izvršavanju proročke riječi Elizeja, iako je sam očekivao više neko čudo nego da se mora okupati u rijeci Jordanu sedam puta: »Gle, ja mišljah, izići će preda me, zazvat će ime Jahve, Boga svoga, stavit će ruku na bolesno mjesto i odnijeti mi gubu« (2 Kr 5,11ss). Ipak guba »ne nestaje« sasvim u vodama Jordana, nego se kasnije, isto tako na riječ Elizeja, prilijepi za Gehazi, njegovog slugu, zbog toga što je od Naamana uzeo plaću za ozdravljenje koju Elizej nije htio prihvatiti (2 Kr 5).

Nasmrt bolestan i još zastrašen prijetnjama proroka Izaije, kralj se Ezekija moli: »Ah, Jahve! Sjeti se milostivo da sam pred tobom hodio vjerno i poštena srca i da sam činio što je dobro u tvojim očima« i zaplače (2 Kr 20,3). Učinkovitost molitve je momentalna: prorok nije čak uspio izaći iz predvorja dvora nego se odmah vraća, obećava potpuno izlječenje za tri dana i još petnaest godina života te zapovjeda liječenje. Stoga što oblog od smokava ne izgleda kralju baš najdjelotvornijim liječenjem, on traži znak od Boga, na što se sjena na Ahazovom sunčaniku vratila za deset stupnjeva (2 Kr 20,1-11).

¹⁰ Enzo BIANCHI, *Sulla malattia e la sofferenza*, 15. 06. 2003., Montericco Reggio Emilia, u: <http://www.santamaria.re.it/documenti/enzobianchi.htm> (20.10.2012).

Nalazimo ipak dosta primjera kada bolest nije izlječena nego završava smrću. 2 Ljet 16,12-13 govori o bolesti kralja Ase: »Razbolio se trideset i devete godine kraljevanja, od nogu, te mu se bolest veoma pogoršala, ali ni u bolesti nije tražio Jahvu nego liječnike. Tako Asa počinu sa svojim ocima i umrije četrdeset i prve godine svoga kraljevanja«. Od gube oboli i umre car Azarja, koji je »činio što je pravo u Jahvinim očima [...] Samo uzvišica nije srušio i narod je svejednako prinosio žrtve i kad na uzvišicama« (2 Kr 15,3-5).

Od ozljeda od pada umre i kralj Ahazja. 2 Kr 1 pripovjeda kako je kralj poslao glasnike k ekronskom bogu Baal Zebubu da ga upitaju hoće li ozdraviti od svoje bolesti. Na putu ih presreće prorok Ilija i preko njih upućuje riječ Gospodnju kralju Ahazji: »Ovako veli Jahve: Zar nema Boga u Izraelu te si poslao po savjet k Baal Zebubu, bogu ekronskom? Zato nećeš sići s postelje na koju si se popeo, nego ćeš umrijeti« (2 Kr 1,6). Poslije tri neuspjela pokušaja privesti Iliju (moguće s nakanom da prorok promjeni Božju odluku), Ilija sam staje pred kralja i potvrđuje Božju odluku smrti kao kaznu za obraćanje tuđim bogovima: »I umrije po riječi Jahvinoj koju je objavio Ilija« (2 Kr 1,17). U strašnim mukama umire kralj Joram: »Poslije svega toga udari ga Jahve neizlječivom crijevnom bolešću. Ona je trajala dane i dane, a kad su se navršile dvije godine, izašla su mu crijeva s bolešću te je umro u strašnim mukama« (2 Ljet 21,18-19).

Ali bolest i smrt koja sljeduje za njom nisu uvijek posljedica osobnog grijeha ili zlobe. Bog po proroku Natanu prihvaća kajanje Davida i oprašta mu grijeh, ali »jer si tim djelom prezreo Jahvu, neminovno će umrijeti dijete koje ti se rodilo [...] A Jahve udari dijete koje je Urijina žena rodila Davidu i ono se teško razbolje« (2 Sam 12,14-15). I bez obzira, što je David postio i ležao preko noći na goloj zemlji pokriven vrećom, na sedmi dan dijete umrije (2 Sam 12,16.18). Kralj Jeroboam, kada se razbolio njegov sin Abija, poslao svoju ženu, preobučenu da je nitko ne prepozna, k proroku Ahiji u Šilo, da dozna što će biti s dječakom. Iako već slijep, prorok prepozna po riječi Gospodnjoj ženu Jeroboama i navjesti joj sve zlo koje će pasti na kuću Jeroboamovu, zato što se Jeroboam odvratio od Boga i »bacio ga za leđa«. Bez obzira na to što je dječak jedini na komu se našlo nešto što se u kući Jeroboamovoj svidjelo Bogu, i on će umrijeti (1 Kr 14,1-18).

Očitovanje boli

Možemo naći u Starom Zavjetu još puno primjera bolesti, ozdravljenja ili smrti, ali već ovih nekoliko primjera pokazuju nam naše poteškoće ne samo da shvatimo patnju nego da prihvatimo i takav lik Boga, koji nam se čini bezosjećajan, nemilosrdan, okrutan, pa čak i nepravedan. Ali ne možemo svesti Stari Zavjet na filozofsko pitanja porjekla zla: *Si Deus bonus, unde mala?* Biblijski čovjek ne postavlja sebi teoretska pitanja, već ih upućuje na prvom mjestu Bogu. Pogledajmo sada napose na te tekstove, ili točnije molitve, koji su upućeni Bogu izražavajući patnje i jad onoga tko se moli.

U nekim psalmima susrećemo molitelja koji se očito sam nalazi u situaciji bolesti i izražava svoje osjećaje na različite načine. S naučnim radovima W. B. Jacob (1897.), H. Duesberg¹¹ (1952.) i K. Seybold¹² počinje se govoriti o »Psaltiru bolesnika« ili o »Psalmima bolesti«. Primjenjujući neke kriterije možemo izdvojiti tri grupe psalama, u kojima se molitelj predstavlja nemoćnim i govori o fizičkoj patnji: 1) to su »psalmi bolesti i ozdravljenja« (Ps 38,

¹¹ Hilaire DUESBERG, *Les psautier des malades*, Maredsous, 1952.

¹² Klaus SEYBOLD, *Das Gebet des Kranken im Alten Testament* (BWNAT 99), Stuttgart, 1973.

41, 88); 2) psalmi koju pripadaju po svoj prilici psalmima bolesti i ozdravljenja (Ps 30; 39; 69; 102; 103 i Iz 38,9-20); 3) i psalmi koje sa dosta velikom sigurnošću možemo pribrojati psalmima bolesti i ozdravljenja (Ps 6; 13; 32; 51; 91 i možda čak 31; 35; 71; 73). Na taj način dolazimo k nekoj »gramatici« boli, to jest umjeću izraziti svoju patnju i bol. Piše H. Mottu:

*Suvremenost se karakterizira neumjećem izraziti naše osnovne osjećaje, iščeznućem jezika. Danas umiremo dva puta: prije same smrti umiremo neumijujući se izraziti; **umiremo od smrti Riječi u nama.** Dok tradicionalna društva izražavaju tragizam ljudskog života na direktan i okrutan način, zahvaljujući već zaboravljenim nama obredima i obraćajući se snažnom i osvetničkom jeziku Psalama, današnje društvo prigušava jauk, zabranjuje jarost i bunu, gubi se pred izljevom osjećaja i čuvstva¹³.*

Ova se »gramatika« boli deklinira u tjelesnom smislu, uključujući direktno neke djelove tijela. Drugim riječima: samo tijelo nudi nam ovaj jezik, kojim molitelj cijelim svojim tijelom izražava Bogu ne samo svoju fizičku, već i duševnu bol i patnju. Tu su i kosti (Ps 102,4¹⁴; 22,17-18; 102,6; 38,4), oči (Ps 6,8¹⁵; 13,4; 38,11; 88,10) i suze (Ps 6,7¹⁶), jezik (Ps 22,16¹⁷; 69,4), srce (22,15¹⁸; 38,9; 38,11; 102,5), cijelo tijelo (Ps 38,4¹⁹.8; 31,10) i bokovi (Ps 38,8²⁰). Samo tijelo nudi nam neku vrstu fizičke »topografije« boli, s ograničenom dijagnostikom (ne znamo ni o kakvoj se bolesti radi zato što su simptomi previše općeniti), ali veoma živopisnu i osobnu u odnosu na izljev osjećaja bolesnika: bolest dakle ne ostaje neizrečena, prigušena, neizražena, već smještena unutar odnosa između čovjeka i Boga.

Čak i izraz bjesa i pobune, često grub, ipak je uvijek očitovanje živosti, želje za reakcijom, molbe za pomoć a ne rezignacije pred bolešću. Ponekad u psalmima fizička bol nije znak neke bolesti, nego nešto puno više od same bolesti. Ustvari ovo je osnovna poteškoća u ograničenju psalama bolesti; molitelj koji izražava fizičku bolest nije uvijek bolestan, ali se nalazi u stanju grijeha, prijetnje, opasnosti – svemu što prijeti životu. Za biblijskog čovjeka sfera smrti prodire u bilo koje iskustvo gdje se osjeća manjak života: nemoć, bolest, utamničenje, neprijateljska prijetnja, lišenje prava, optužbe i strah. Razlog straha, koji se nazire u svemu ovome, je to što je odnos s Bogom prekinut i uništen. Piše H. J. Kraus:

Ako smrt odvaja definitivno čovjeka od Boga, onda su stanja »relativne smrti« bezbrojni bolni putevi zaboravljenosti od Boga (Ps 22,2). Stvarnost smrti počinje tamo gdje Bog šuti, tamo gdje zaboravljen njime čovjek vapi iz dubine (Ps 130,1). Ako je istina da je prema današnjem shvaćanju smrt utvrđena u trenutku prestanka životnih

¹³ Henry MOTTU, Les Psaumes et le travail de deuil, u: *Etudes Théologiques et Religieuses* 70,3 (1995.), 391.

¹⁴ »Jer moji dani nestaju poput dima, a moje kosti gore kao oganj« (Ps 102,4).

¹⁵ »Od žalosti oko mi gasne i slabi, jer su mnogi neprijatelji moji« (Ps 6,8).

¹⁶ »Iznemogoh od pusta jecanja, u noći postelju plačem zalijevam, *suzama* ležaj natapam« (Ps 6,7).

¹⁷ »Grlo je moje kao crijep suho, i moj se jezik uz nepce slijepi: u prah smrtni bacio si mene« (Ps 22,16).

¹⁸ »Kao voda razlih se, sve mi se kosti rasuše; srce mi posta poput voska, topi se u grudima mojim« (Ps 22,15).

¹⁹ »Na tijelu mi ništa zdravo nema zbog gnjeva tvog, od grijeha mojih mira mi nema kostima« (Ps 38,4).

²⁰ »Moji bokovi puni su ognjice, na tijelu mi ništa zdravo nema« (Ps 38,8).

*funkcija, u SZ nalazimo puno složenije, ali i dublje razumjevanje, utemeljeno na odnosu s Bogom. Što je život i što čini smrt takvom ovisi o Bogu, i samo o njemu*²¹.

Ustvari za molitelja to što vrijedi je općenje s Bogom, a u životu ga drži upravo odnos sa Njim: »K tebi, o Jahve, vapijem, hridino moja, ne oglušiš se na me: da neuslišan ne postanem kao oni koji u grob silaze« (Ps 28,1). Važno je ne prigušiti srdžbu i protivljenje, jer baš su oni izraz života i reakcije a ne rezignacije pred bolešću²². Baš takvu reakciju vidimo i kod Joba, koji pokušava uvući u svoj spor Boga, odbacujući »dogmatične« odgovore svojih prijatelja, da bi mu uputio oštra pitanja i izvukao barem neki odgovor²³. Ali Bog šuti. I tek na kraju knjige doznajemo da je Job bio u pravu i da je jedini on »pravo govorio« o Bogu (Job 42,7) i zato sada može čuti Boga. »Žaliti se Bogu na Boga odvažnost je pravog vjernika, akt je beskrajnog povjerenja, najveći je stupanj rizika vjere, koja angažira svetost i čast samoga Boga da istupi i progovori«²⁴.

Novi Zavjet

Kod prijelaza sa Staroga na Novi Zavjet nije, dakle, riječ samo o kasnijoj kronologiji, pa čak ni o savršenijoj antropologiji ili teologiji, već o nečem sasvim novom: »Riječ tijelom postade« (Iv 1,14). Ovaj događaj, koji nadilazi sva ljudska očekivanja (usp. Lk 1,68-75; Heb 1,1-2), unosi u ljudsku povijest Božji odgovor na patnju i smrt: Bog je postao jednim od nas, primio našu ljudsku narav²⁵ da bi onima koji povjeruju »podao moć da postanu djeca Božja«, ili kao što se izrazio sv. Atanazije Aleksandrijski: »Sin Božji je postao čovjekom da nas učini Bogom«²⁶. Evanđelja nam predstavljaju ne samo način Božjeg »silazjenja« (gr. κένωσις - *kénōsis*) k čovjeku, već i ljudskog »uzdignuća« k Bogu, ili pobožanstvenja (gr. θεώσις - *théōsis*). Ustvari Krist vraća čovjeku njegov prvobitan lik, vraća mu njegovu »cijelovitost«, to jest, iscjeljuje. I ako je srž te cijelovitosti da »Bog bude sve u svemu« (1 Kor 15,28), što je Krist omogućio »razorivši neprijateljstvo u svome tijelu... uspostavljajući mir, od dvojice sazdašći jednoga novog čovjeka te obojicu u jednome Tijelu izmirivši s Bogom po križu, ubivši u sebi neprijateljstvo« (Ef 2,14-16), samo iscjeljenje prolazi i kroz tijelo čovjeka, što se očituje nadasve u čudima, koje čini Isus²⁷.

Ne ulazeći detaljnije u klasifikaciju čuda želio bih obratiti pažnju na samo dvije kategorije: egzorcizmi i iscjeljenja. Evanđelist Marko govori o egzorcizmima u četiri od pet sažetaka (Mk 1,32-34; 1,39; 3,7-12; 6,12-13); dva Isusova govora spominju ih eksplicitno: o Belzebulu (Mt 12,24-29; Mk 3,22-27; Lk 11,15-22) i o misiji apostola propovjedati evanđelje,

²¹ Hans Joachim KRAUS, *Teologia dei salmi*, Brescia, 1989., 271.

²² Luciano MANICARDI, *L'umano soffrire*, Magnano (Bi), 2006., 23.

²³ Antonio GERON, *L'umano soffrire: approccio biblioco*, u:

http://www.webdiocesi.chiesacattolica.it/ccl_new/s2magazine/AllegatiTools/222/Martin_Umano%20soffrire.pdf (18.10.2012.).

²⁴ Giuseppe BELLIA, La contestazione di Dio, u: *Parole di vita*, 2 (2003.), 27.

²⁵ »Jedinorođeni Sin Božji, hoteći nas učiniti dionicima svoga božanstva, uzeo je našu narav da bi, postavši čovjekom, ljude učinio bogovima.« (Sv. Toma Akvinski).

²⁶ Sv. ATANAZIJE ALEKSANDRIJSKI (VELIKI), *De Incarnatione*, 54, 3: SC 199, 458 (PG 25, 192). KKC, 460.

²⁷ Za Annick DE SOUZENNELLE to i jeste srž evanđelja: »La buona novella è effettivamente la certezza che il compimento della carne, nella sua totalità, è reso possibile e che ogni malattia è guarita (Dobra vijest je ustvari ta sigurnost da je cijelovitost tijela omogućena i da je svaka bol iscjeljena)«, (Annick DE SOUZENNELLE, *Il simbolismo del corpo umano. Dall'albero della vita allo schema corporeo*, (Il sale della terra, 6) Gorle, 2000., 230).

liječiti svaku bolest i izgoniti nečiste duhove (Mt 10,1.7; Mk 6,7; Lk 9,1-2); osim toga u sinoptičkim evanđeljima nalazimo šest opisa egzorcizama: 1. Opsjednuti iz Gadare (Mt 8,28-34; Mk 5,1-20; Lk 8,26-39); 2. Opsjednut padavičar (Mt 17,14-21; Mk 9,14-29; Lk 9,37-43); 3. Kći kanaanke (Mt 15,21-28; Mk 7,24-30); 4. Opsjednut u kafarnaumskoj sinagogi (Mk 1,23-28; Lk 4,33-37); 5. Opsjednuti njemak (Mt 9,32-34); 6. Gluhi mucavac (Mk 7,31-37). Za Isusa oslobađanje od zloduha je isto tako važno kao i iscjeljenje bolesnika. Isusov susret s bolesnicima i opsjednutima produžuje njegov sukob sa đavlom, a pobjeda nad njim svjedoči da je Kraljevstvo Božje proželo ljudsku povijest. Bog, u Isusu, pobjednički likuje nad silama zla, čija se prisutnost očituje u svim mračnim područjima ljudske egzistencije: grijehu, bolesti i smrti²⁸.

Vrijedi skrenuti pažnju na to da su u Starom Zavjetu egzorcizmi praktički odsutni, što se može objasniti jedino time da je samo Krist svojom pobjedom nad Sotonom nadvladao zlo (usp. Post 3,15) te dao svojim apostolima i učenicima vlast nad nečistim duhovima u uspostavljanju Božjeg Kraljevstva.

Kao i egzorcizmi, iscjeljenja su isto tako povezana s Božjim Kraljevstvom. Ipak u iscjeljenjima vjera odigrava puno važniju ulogu, barem iz tog razloga, što u slučaju opsjednutih, osobna vjera je nemoguća. U deset slučajeva vidimo je kao uvjet ili zahtjev samog Isusa: ozdravljenje uzetog (Mk 2,5); stišana oluja (Mk 4,40); uskrsnuće Jairove kćeri (Mk 5,36), ozdravljenje žene koja je болоvala od krvarenja (Mk 5,24); ozdravljenje dječaka padavičara (Mk 9,24); ozdravljenje jerihonskog slijepca Bartimeja (Mk 10,52); ozdravljenje sina rimskog satnika (Mt 8,10); ozdravljenje kćeri kanaanke (Mt 15,28); ozdravljenje dva slijepca (Mt 9,28); ozdravljenje gubavca (Lk 17,19)²⁹. Često do iscjeljenja dolazi na inicijativu samoga Isusa: ozdravljenje zgrbljene žene u subotu (Lk 13,10-17); ozdravljenje uzetoga (Iv 5,1-18); ozdravljenje slijepa od rođenja (Iv 9,1-41). Ponekad se sam bolesnik obraća Isusu za ozdravljenje (kao gubavac - Mk 1,40-45); ili ga drugi mole za ozdravljenje nekog drugog (ozdravljenje Petrove punice - ognjica (Mk 1,29-31); ili čak vrebaju da vide šta će Isus uraditi: ozdravljenje čovjeka usahle ruke (Mk 3,1-6); ozdravljenje čovjeka koji je imao vodenu bolest (Lk 14,1-6).

Prisjetimo se još triju čuda uskrišenja: kćeri Jaira (Mk 9,18-26 i paral.); sina udovice iz Naina (Lk 7,11-17) te Lazara (Iv 11,1-44) i pred nama se otvara cijela panorama najrazličitijih bolesti: od vrućice, usahle ruke, zgrbljenosti, vodene bolesti, paralize, pa do krvarenja, gube, sljepoće, nijemosti, gluhoće, sve do epilepsije, opsjednutosti pa čak i smrti. Ali svi oni se pokoravaju Isusovoj Riječi: »Hoću, budi čist« (Mk 1,42), »Ustani« (Mk 2,11), »Ispruži ruku!« (Mk 3,5); »Effata – otvori se« (Mk 8,34); »Vjera te tvoja spasila« (Mt 9,22); »Iziđi iz njega« (Mk 1,25); »Talita kum – Djevojko, ustani« (Mk 5,41) »Lazare, izlazi« (Iv 11,43)...

Sakramenti iscjeljenja

Danas te Isusove riječi iscjeljenja i života Crkva ponavlja u Sakramentima iscjeljenja: ispovjedi i bolesničkom pomazanju. *Red bolesničkog pomazanja i skrbi za bolesne*³⁰ nudi kao primjer čitanja odlomak iz Evanđelja po Mateju o vjeri jednog rimskog satnika (Mt 8,5-10.13), koja je u stvari i postala razlogom ozdravljenja njegovog sluga (usp. Mt 8,13: »Idi, neka ti bude kako si vjerovao!«). Čitanja mogu biti i druga, ovisno o prilikama bolesnika i članova

²⁸ Usp. René LATOURELLE, *Miracoli di Gesù e teologia del miracolo*, Assisi, 1987., 326-327.

²⁹ Usp. René LATOURELLE, *Miracoli di Gesù e teologia del miracolo*, Assisi, 1987., 328.

³⁰ *Rimski obrednik. Red bolesničkog pomazanja i skrbi za bolesne*, Zagreb, ²1984., (dalje RBP).

njegove obitelji, iskazujući na prvom mjestu brigu o njihovom duhovom dobru³¹. *Red bolesničkog pomazanja* nudi brojna čitanja iz Evanđelja³²: Mt 5,1-12; 8,1-4; 8,5-17; 11,25-30; 15,29-31; 25,31-40; Mk 2,1-12; 4,35-40; 10,46-52; 16,15-20; Lk 7,19-23; 10,5-6.8-9; 10,25-37; 11,5-13; 12,35-44; 18,9-14; 24,13-25; Iv 6,35-40; 6,54-59; 9,1-7; 10,11-18; 15,1-8, a isto tako iz Starog Zavjeta s odgovarajućima pripjevnim psalmima³³: 1 Kr 19,1-8 (Ps 26, 1.4-5.7-10); 2 Kr 20,1-6 (Iz 38, 10-12.16); Job 3,1-3.11-17.20-23 (Ps 6,2-4a.5-6.9-10); Job 7,1-4.6-11 (Ps 85,1-6.11-13.15-16); Job 7,12-21 (Ps 89,2-6.9-10.12.14.16); Job 19,26-27 (Iz 38,10-12.16); Mudr 9,9-11.13-18 (Ps 33,2-7.10-13.18-19); Iz 35,1-10 (Ps 122,1-2); Iz 52,13-53,12 (Ps 70,1-2.5-6.8-9.14-16); Iz 61,1-3 (Ps 142,1-2.5-6.10) te Novog Zavjeta³⁴: Dj 3,1-10 (Ps 24); Dj 3,11-16 (Ps 102); Dj 4,8-12 (Ps 41 i 42); Dj 13,32-39 (Ps 101); Dj 28,7-10 (Ps 6); Rim 8,14-17 (Ps 33); Rim 8,18-27 (Ps 62); Rim 8,31-35.37-39 (Ps 26); 1 Kor 1,18-25 (Ps 122); 1 Kor 12,12-22.24-27 (Ps 102); 1 Kor 15,12-20 (Ps 101); 2 Kor 4,10-18 (Ps 41 i 42); 2 Kor 6,1.6-10 (Ps 62); 2 Kor 12,7-10 (Iz 38,10-12.16); Gal 4,12-19 (Ps 142); Fil 2,25-30 (Ps 24); Kol 1,22-29 (Ps 70); Heb 4,14-16; 5,7-9 (Ps 101); Jak 5,13-16 (Ps 41 i 42); 1 Pt 1,3-9 (Ps 102); 1 Iv 3,1-2 (Ps 33); Otk 21,1-7 (Ps 26); Otk 22,17.20-21 (Ps 62). Osim ovih čitanja mogu se pročitati još, potpuno ili djelomice, i Evanđelja Muke Isusove³⁵: Mt 26,36-28,10; Mk 14,26-16,8; Lk 22,39-24,35 i Iv 18,1-20,9. Ali čak ni ova brojna biblijska čitanja ne iscrpljuju svu »prisutnost« Božje Riječi u sakramentu Bolesničkog pomazanja: dovoljan je čak i letimičan pogled na Red bolesničkog pomazanja da primjetimo skoro u svakoj molitvi aluzije na biblijske tekstove³⁶.

Tim više iznenađuje što čak odlomak o ozdravljenju satnikovog sluga (Mt 8,5-10.13), koje *Red bolesničkog pomazanja i skrbi za bolesne* nudi kao osnovni primjer evanđeoskog čitanja, nije u stvari čak ni »pravi navještaj Evanđelja«, zato što ga pročitati može bilo tko od prisutnih, pa čak i laik, i nakon njega slijedi objašnjenje (i to ovisi o situaciji!) a ne propovijed³⁷.

*Red pomirenja i pokore*³⁸ predviđa isto tako brojna čitanja iz Svetog Pisma: Iz 53,4-6; Ez 11,19-20; Mt 6,14-15; Mk 1,14-15; Lk 6,31-38; Lk 15,1-7; Iv 20,19-23; Rim 5,8-9; Ef 5,1-

³¹ Antonio MIRALLES, *Teologia liturgica dei sacramenti. 5. Unzione degli infermi*, Rim, 2009., 66.

³² RBP, br. 330-351.

³³ RBP, br. 297-306.

³⁴ RBP, br. 307-329.

³⁵ RBP, br. 357-361.

³⁶ U istočnom obredu prema liturgijskim rubrikama čin bolesničkog pomazanja ili tajnu jeleosvećenja podjeljuje sedam svećenika, svaki od kojih poslije čitanja poslanice (1. Jak 5,10-16; 2. Rim 15,1-7; 3. 1 Kor 12,27-13,8; 4. 2 Kor 6,16-17; 5. 2 Kor 1,8-11; 6. Gal 5,22-6,2; 7. 1 Sol 5,14-23) čita jedan tekst Evanđelja (1. Mk 6,7-13; 2. Iv 5,1-15 (ako je bolesnik žena: Mt 9,18-26); 3. Lk 19,1-10 (ako je bolesnik žena: Mk 5,24-34); 4. Mt 10,1.5-8; 5. Lk 9,1-6; 6. Lk 7,36-50 (ako je bolesnik žena: Lk 8,40-56); 7. Mt 6,14-21 (ako je bolesnik žena: (Lk 8,14-22)). [Čitanja Evanđelja te njihov poredak naveo sam prema Euhologionu (ili Trebniku) Petra Mohile iz 1646. godine. Usp. PETRO MOHYLA, *Evkholohion abo Trebnyk = Euchologion seu Rituale*, Kijev, 1646.; = reprint: Oleksa HORBACH, Rim, 1988.]. Druga izdanja Euhologiona ne donose više posebna čitanja za žene, ali i zamjenjuju neka čitanja novima, a to su: Lk 10,25-37; Mt 25,1-13; Mt 15,21-28; Mt 9,9-13. Nažalost, sve češće se čitanja Evanđelja svode na tri: Lk 10,25-37; Lk 19,1-10 te Mt 10,1.5-8 (usp. *Malyj Trebnyk (recensio ruthena)*, Rim., 1952), pa čak i na samo jedno: Mk 6,7-13 (usp.: *Izvadak iz Trebnika*, preveo Ivan Krstitelj PAVKOVIĆ, Zagreb, 1964. (treće izdanje: Stojdraga, 2003.).

³⁷ Usp. Antonio MIRALLES, *Teologia liturgica dei sacramenti. 5. Unzione degli infermi*, Rim, 2009., 66.

³⁸ *Rimski obrednik. Red pomirenja i pokore*, Zagreb, 1974. (dalje: RPP).

2; Kol 1,12-14; Kol 3,8-30.12-17; 1 Iv 1,6-7.9³⁹, ili neka druga čitanja predviđenja za zajednička pokornička slavlja: iz Starog Zavjeta: Post 3,1-9; 4,1-15; 18,17-33; Izl 17,1-7; 20,1-21; Pnz 6,4-9; 9,7-19; 30,15-20; 2 Sam 12,1-9.13; Neh 9,1-20; Mudr 1,1-16; 5,1-16; Sir 28,1-7; Iz 1,2-6.15-18; 5,14; 43,22-28; 53,1-12; 55,1-11; 58,1-11; 59,1-4.9-15; Jr 2,1-13; 7,21-26; Ez 11,14-21; 18,20-32; 36,23-28; Hoš 2,16-25; 11,1-11; 14,2-10; Jl 2,12-19; Mih 6,1-15; 7,2-7.18-20; Zah 1,1-6⁴⁰; iz Psalama: 12; 24; 30,1-6; 31; 35; 49,7-8.14-23; 50; 72; 89; 94; 118,1.10-13.15-16; 122; 129; 138,1-18.23-24; 142,1-11⁴¹. Iz Novog Zavjeta: Rim 3,22-26; 5,6-11; 6,2b-13; 6,16-23; 7,14-25; 12,1-2.9-19; 13,8-14; 2 Kor 5,17-21; Gal 5,16-24; Ef 2,1-10; 4,1-3.17-32; 5,1-14; 6,10-18; Kol 3,1-10.12-17; Heb 12,1-5; Jak 1,22-27; 2,14-26; 3,1-12; 1 Pt 1,13-23; 2 Pt 1,3-11; 1 Iv 1,5-10 i 2,1-2; 2,3-11; 3,1-24; 4,16-21; Otk 2,1-5; 3,14-22; 20,11-15; 21,1-8⁴². Te Evanđelja: Mt 3,1-12; 4,12-17; 5,1-12; 5,13-16; 5,17-47; 9,1-8; 9,9-13; 18,15-20; 18,21-35; 25,31-46; 26,69-75; Mk 12,28-34; Lk 7,36-50; 13,1-5; 15,1-10; 15,11-32; 17,1-4; 18,9-14; 19,1-10; 23,39-43; Iv 8,1-11; 8,31-36; 15,1-8; 15, 9-14; 19,13-37; 20,19-23⁴³. Osim ovih čitanja *Red pomirenja i pokore* predlaže još brojna čitanja i u dodatcima: u Korizmi (I. 1 Kor 10,1-13; Ps 105, 6.10.13-14.19.22; Lk 15,4-7 ili Lk 15,11-32; II. Iz 53,1-7.10-12; Ps 21,2-3.7-9.18-28; 1 Pt 2,20b-25; Mk 10,32-45 (skraćeno: 32-34.42-45), predlažući također biblijske natuknice za propovjed)⁴⁴; u Adventu (Mal 3,1-7; Ps 84; Otk 21,1-12; Mt 3,3-12 ili Lk 3,3-17)⁴⁵; za zajednička pokornička slavlja (I. Lk 22,31-34; Lk 22,54-62; Ps 30,10.15-17.20 ili Ps 50; Iv 21,15-29; II. Ef 1,3-7; Ps 26,1.4.7-10.13-14; Lk 15,11-32; III. 1 Iv 1,5-9; Ps 145,5-10; Mt 5,1-10)⁴⁶; pokornička slavlja za djecu (Lk 15,1-7)⁴⁷; pokornička slavlja za mlade (Ps 39,1-9; Rim 7,18-25; Mt 13,44-46)⁴⁸; pokornička slavlja za bolesnike (Jak 5,13-16; Ps 129 ili Ps 50; Mk 2,1-12)⁴⁹. Smisao i cilj ovih brojnih čitanja je u tome da Riječ Božja prosvjeteri vjernika, kako bi prepoznao svoje grijeh, te pozove ga k obraćenju i povjerenju u Božje milosrđe⁵⁰. Uzimajući u obzir posebnost sakramenta pokore, svi djelovi kojega nisu sadržani u samom činu, čitanja Svetoga Pisma nisu obavezna, nego mogu i prethoditi isti čin, kao npr. molitva i ispit savjesti, koji i vode žaljenju za grijeh i kajanju⁵¹.

Zaključak

Riječi Svetog Pisma u stvari ne manjkaju u ovim sakramentima. Oba reda, *Red bolesničkog pomazanja i skrbi za bolesne* te *Red pomirenja i pokore* obiluju riječima Svetog Pisma. Osim toga, vjernici su još pozvani da se pripreme za ispovijed »promišljajući

³⁹ RPP, br. 43.

⁴⁰ RPP, br. 67-98.

⁴¹ RPP, br. 99-113.

⁴² RPP, br. 114-141.

⁴³ RPP, br. 142-167.

⁴⁴ RPP, dodatak 2, br. 10-11 i 16-17.

⁴⁵ RPP, dodatak 2, br. 22.

⁴⁶ RPP, dodatak 2, br. 26, 32, 38.

⁴⁷ RPP, dodatak 2, br. 47.

⁴⁸ RPP, dodatak 2, br. 55, 57.

⁴⁹ RPP, dodatak 2, br. 66.

⁵⁰ Usp. RPP, br. 17.

⁵¹ U istočnom obredu u rubrikama čina pokore nije predviđeno čitanje Svetog Pisma, iako u lekcionarima, pod naslovom »Evanđelja na razne činove« nalazimo i tri čitanja za vrijeme svete Tajne Ispovjedi: Mt 9,9-13; Lk 15,1-10 te Iv 8,3-11.

prikladan ulomak iz Svetog pisma⁵², a u istočnom obredu postoji običaj da se za vrijeme udjeljivanja bolesničkog pomazanja stavi na glavu bolesnika otvorena knjiga Evanđelja⁵³. A ipak Sveti Otac Benedikt XVI. poziva nas da ne zanemarimo u ovim sakramentima povezanost sa Svetim pismom i da mu damo prostor koji mu pripada, jer »je Riječ Božja riječ pomirenja..., koja podiže grešnika«; jer Sveto Pismo »sadrži nebrojene stranice utjehe, potpore i ozdravljenja ostvarenih Božjom snagom«⁵⁴.

Možda pitanje nije u broju biblijskih tekstova ili čak u dostojanstvu gesti, koji bi trebalo uvesti u *Red*, ili izgovarati s više pažnje, shvaćajući smisao svake riječi? Nego u vjeri, vjeri u Riječ Božju, u snagu Riječi Božje, koja iscjeljuje svaku bolest i satire svaki grijeh? Da li mi shvaćamo ove sakramente kao »dijagnozu« duševnih bolesti ili potvrdu dijagnoze onih fizičkih? Sve češće čujemo o »terapiji«, o »liječenju« u ispovjedi, o prihvaćanju sebe, »psihološkoj gu vceoslatpratnji«, a sve manje o iscjeljenju od grijeha, o praštanju, o novom životu. A šta tek da kažemo o sakramentu bolesničkog pomazanja? Da li uopće postoji nada bolesnika na iscjeljenje? U vezi s tim Annick de Souzaenelle piše:

Liječnik je prvobitno bio svećenik, ikona Krista, svećenik-liječnik ljudstva. Imao je vlast ključeva. Danas, prestavši biti svećenikom, postao je čarobnjak koji drži svu vlast u svojim rukama i glumi ulogu nekoga od koga sve ovisi. Tijelo pretvara samo u predmet i izvršava svoju dužnost prenoseći teret bolesti na mikrob-neprijatelja, koji tako postaje žrtveni jarac, a čovjek sveden na stvar⁵⁵.

Kao da postoji neki strah, strah od učinkovitosti ovih sakramenata, strah od fizičkog iscjeljenja i Božjeg milosrđa! Zato što su oni vidljivi znaci Božje prisutnosti.

U kontekstu ovog simpozija o kanonskom pravu i medicini mislim da bi bilo korisno prisjetiti se da je Isus dao svojim učenicima vlast nad nečistim dusima: da ih izgone i da liječe svaku bolest i svaku nemoć (usp. Mt 10,1). Kao tada, i danas se radi o vlasti nad bolešću i svakoj nemoći, vlasti, koju Crkva posjeduje zato što je Krist satro glavu đavolu i pobjedio najvećeg neprijatelja čovjeka – smrt; vlasti, koju Crkva vrši u sakramentima iscjeljenja preko ovlaštenih služitelja na duhovno dobro te fizičko i psihičko zdravlje svih vjernika⁵⁶.

⁵² *Verbum Domini*, 61.

⁵³ Iako je ovo jedna on najjačih gesta u obredu Tajne Jeleopomazanja, u molitvi, koja ga prati, svećenik se u stvari moli za oproštaj grijeha bolesnika, a ne za njegovo ozdravljenje: »... ne stavljam ruku svoju grješnu na glavu došavši tebi u grijesima i moleći od tebe preko nas oproštaj grijeha, nego tvoju snažnu i silnu ruku koja je u ovom svetom Evanđelju, koji sosluzitelji moji drže na glavi sluge tvoga (Ime), i molim ti se s njima... slugu Tvoga (Ime), koji se kaje za grijehe svoje, primi uobičajenim svojim čovjekoljubljem ne gledajući ni na kakva sagrješenja njegov« (cit. prema: Ante MATELJAN, *Liturgija svete tajne jeleosvećenja. Bolesničko pomazanje u istočnoj crkvenoj praksi*, u: *Služba Božja* 3/4 (2011.), 258-259. .

⁵⁴ *Verbum Domini*, 61.

⁵⁵ Annick DE SOUZENELLE, *Il simbolismo del corpo umano. Dall'albero della vita allo schema corporeo*, (Il sale della terra, 6) Gorle, 2000., 275.

⁵⁶ Usp. *Zakonik kanonskog prava* iz 1983. godine, kann. 966 i 1172; *Zakonik kanona istočnih Crkava* iz 1990. godine, kan. 722.